

ETİ KARINCA

ETİMESGUT REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ RESMİ YAYIN
ORGANIDIR. ISSN NO:2149-2859

**ETİ KARINCA SAHİBİ
ETİMESGUT REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ ADINA
CEYHUNSARI
MERKEZ MÜDÜRÜ**

YAYIN İNCELEME KURULU

H. SİNAN ULUSOY

ÖZKAN ŞAHİN

SEVGİ BAL

AYLA KAYA

NIHAL AYGÖRDÜ

ZUHAL ÇİLEZ

EDİTÖR

SEVGİ BAL

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

H.SİNAN ULUSOY

YAYINA HAZIRLAYAN

ZUHAL ÇİLEZ

YAZIŞMA ADRESİ

ETİMESGUT REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ ETİLER MAH.1444.SOK.

NO:1 Etimesgut/ANKARA ISSN:2149-2859

İÇİNDEKİLER

- 1.Farklı Denetim Odağına Sahip Öğretmenlerin Etkililik Düzeylerinin İncelenmesi,
Esra DEMİR**
- 2.Batılılaşma Sorunsalı, Kimlik Arayışı ve AhmetHamdi Tanpınar'ın Romanlarında
Kişiler, Ayşe KANDEMİR**
- 3.Öyküsel Terapi, Vahide Ece BAYSAL**
- 4.Gözden Kaçırılmış Bir Çocuğun Kendisini Bulma Yolculuğu,
Aysun Nişasta**
- 5.Okul Çağındaki Çocukların Sosyal Medya Kullanımının Okul Başarısına Etkisi,
Zeynep EKER**
- 6.Çocuklarda Davranış Değişikliği Nasıl Oluşturulur,Nuri VARİŞ**
- 7.Arkadaşlık, Fatma BEREK**
- 8.Otizimli Çocuklar da Çocuk Olmak İstiyor, MüsadeKARAGÖZ**
- 9.Toplum ve Değer Yargıları Arasında Çocuk, AkınALBAYRAK**
- 10.Farklılık, Farkındalık ve Sevgi Üzerine. KamileUĞRAŞ**
- 11.Okul Öncesi Çocuklarının Gelişim DönemiÖzellikleri, Ezgi
SÖYÜK**
- 12.Kural Koymanın Kuralları, Nebahat TUĞRUL**
- 13."Z" Kuşağına Öğretmen Olmak, Hatice ÇİYDEM**

ÖYKÜSEL TERAPİ

1. Öyküsel Terapinin Tarihçesi

Öyküsel terapi Michael White ve David Epston tarafından kurulan postmodern terapi yaklaşımlarındandır. Üçüncü kuşak yaklaşımlardan şeklinde bahsedilen öyküsel terapi 20. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır. Değişen dünyayla oluşan yeni ihtiyaçları göz önünde bulundurduğu için terapide yeni bir soluktur (Bedir, 2019).

Öyküsel terapinin temel kaynağı White ve Epston' un yazdığı "Narrative Means to Therapeutic Ends" isimli kitaplarıdır. Bu ikili 2. Avustralya Aile Terapisi Konferansı' nda tanışmış olup 1990 yılında kitaplarını kaleme almışlardır. White aslında bir sosyal çalışmacıdır. Epston ise antropologtur. Yaklaşımın içeriği mesleklerinden etkilenecek şekilde almıştır. Bu iki ismin eşlerinin de feminist fikirleri yaklaşıma katkı sağlamıştır. White ve Epston' ın devamında yazdığı kitaplar ve yaptıkları çalışmalar yaklaşımın yaygınlaşmasında önemli bir role sahiptir. Geniş bir coğrafyada tanınan terapi yaklaşımı için Dulwich Centre hala öncü merkezidir. Bu merkezde White ve eşi bizzat çalışmalar yürütmüştür (Murdock, 2018). Öyküsel terapi kaynağını başka bir yaklaşımdan almamıştır. Farklı disiplinlerin incelenmesi sonucu oluşturulmuştur. Kurucularının psikoloji ve psikiyatri dışında farklı disiplinlerden olması da yaklaşımı değişik bir yerde konumlandırmıştır (Kalkan Yeni, 2014).

2. Öyküsel Terapinin Felsefesi

Postmodernist bir yaklaşım olan öyküsel terapinin kurucuları kendilerini sosyal yapısalcı olarak lanse etmişlerdir. Yaklaşım insan davranışlarının içinde barındırdığı anlama odaklanmıştır. Dil kullanımı ve ifadeleri merkeze yerleştirmiştir. Öyküsel terapi hümanizme ve geleneksel psikolojiye karşı çıkmıştır. Bireyselciliğe ve terapisti merkeze alan yaklaşımlara karşı çıkmış postyapısalcılığa dayandırılmıştır. İlişkisel ön plana çıkarılmıştır. Yaklaşımda bireylerin sosyo-kültürel söylemlerden etkilendikleri, bireylerin kendileri için alternatif öyküler oluşturabilecekleri varsayımları görülmektedir (Madigan, 2016).

3. Öyküsel Terapinin Kurucuları

White mesleğe başladığında birey merkezli kuramı öğrenmiştir. Mesleğini sürdürürken otoriter ve bireyi merkeze alan fikirleri eleştirmiştir. Geleneksel terapi modellerini reddetmiş yeni fikirler geliştirmiştir. Aile terapisi, bilim felsefesi, edebiyat, antropoloji, sosyal teori, feminist teori ilgisi çekmiştir. Birçok disiplini okuması araştırması ona farklı ve yeni düşünme biçimlerini kattığını ifade etmiştir (Nichols, 2013).

Kuruculardan bir diğer isim olan Epston 1970' lerin sonlarında aileler ve çocuklarla

çalışmalar yürütmüştür. Edebiyatla ilgilenen Epston pek çok öykü yazmıştır. Epston'ın öyküleri "Australian and New Zealand Journal of Family Therapy" adlı dergide yayınlanmıştır. Epston'ın antropolog olup edebi yönünün güçlü olması da terapi yaklaşımına değerli katkılar sağlamıştır. Yaklaşımında yer alan dokümantasyon tekniğini geliştiren bizzat kendisidir (Nichols, 2013).

4. Öyküsel Terapinin Kaynakları

Öyküsel terapi kaynağını postmodernizm, postyapısalcılık, eleştirel teori, feminist teori, antropoloji, edebiyat, yorumlamacılıktan almıştır. Bu terapi yaklaşımı aynı zamanda felsefe, antropoloji, psikoloji ve sosyal çalışma gibi disiplinlerde çalışmalar yapmış kuramcı, düşünür ve akademisyenlerin fikirlerini incelemiştir (Bedir, 2019).

5. Öykü Metaforu

Öykü ya da hikaye metaforu bireylerin yaşantılarını anlamlandırması sonucu yaşantılarına yükledikleri spesifik anlamlara karşılık gelen bir kavramdır. Öyküsel terapinin varsayımlarından biri bireylerinin hayatlarının anlamını kendi yaşamsal hikayelerinin şekillendirdiğidir. Yaşamları boyunca bireyler çeşitli deneyimler edinirler, yaşam öyküleri paylaşımında bulunurlar. Yaşamlarını ve tecrübelerini anlamlandırmak ve farkına varmak için çeşitli öykülere sahiptirler. Bu öyküler sadece kendi yaşantılarının değil çevrenin, kültürün, toplumun değerlerinin de etkisindedir (Çelik, 2017).

Öyküsel terapi öykülerin sadece tecrübelerin bir ürünü olarak ele almamakla birlikte bireylerin hayatlarını da ciddi anlamda şekillendirdiğine dikkat çekmektedir. Burada çift yönlü bir ilişki olduğunu savunurlar. Birey hem kendini nasıl hikaye ettiği hem de hikaye ettiği birey olabilme ihtimali beraber işleyen bir süreçtir (Nichols, 2013). Postyapısal görüş bireylerin kim olduğunu anlamaktan çok anlattıkları hikayelerle ilgilenir. Hikayeler bireylerin yaşamlarıyla ilgili bilgi sağlamaktadır. Bireyler tarafından anlatılan hikayeler baskın hikayelerdir. Öyküsel terapi baskın hikayelerin haricinde gizil kalan diğer hikayelerin de kıymetli olduğunu söylemektedir. Bu hikayeler alternatif hikayeler olarak adlandırılmıştır. Alternatif hikayeler baskın hikayelere göre daha zengin olmayan, ayrıntıları bulunmayan, yoğun içeriğe sahip olmayan hikayelerdir (Murdock, 2018).

6. Kimlik Kavramı

Öyküsel terapi yaklaşımında kimliğin tek bir öyküden değil bir çok öyküden oluştuğu görüşü kabul görmüş bir görüştür. Terapi yaklaşımlarına bakıldığında birçok terapi yaklaşımı bireyselliğe odaklanmasından kaynaklı bireyin iç dünyasını kendisinin oluşturduğunu

düşünmektedir. Ancak öyküsel terapide kimliğin sosyal yapılanması söz konusudur. Yani insanın kendi hikayesi kendi, çevresi, kültürü ve ilişkileriyle bir bütündür. Diyebiliriz ki; kimlik ya da ben tek bir oluşum değil, çevresi, geçmiş yaşantıları, kültürü, yaşatılan gelenekleri ve diğer bireylerle ilişki halindedir. Buradan hareketle benlik durağan veya sabit kalmış bir oluşum değildir. Sürekli bir kavram olup değişime açıktır (Madigan, 2016).

Öyküsel terapinin kullandığı fail kavramı bireyin kendi hikayelerindeki baş rolün kendisi olduğunu, yaşamının öznesinin kendi olduğunu ifade etmektedir. Öyküsel terapinin amacı da kişilerin hikayelerindeki şahsı tanımlama, onlar için neler önemli neler öncelikle ortaya çıkarmadır. Bunları ortaya çıkardıktan sonra bireyleri bunlar üzerinde düşünmeye itip farkındalık oluşturma ve yeniden yazdırılması hedeflenmektedir (White, 2007).

7. Öyküsel Terapide Dil ve Söylemler

Öyküsel terapinin temel unsuru dildir ve bireyin söylemleriyle yorumlamalarına odaklanır. Hatta terapide bilişsel anlamda yenilenmenin dil ve söylerin yardımıyla gerçekleşebildiğini söylemek mümkündür. Söylemlerin yanında dilin önemli bir diğer katkısı da anlamları göstermesidir. Öyküsel terapide bireyin ne söylediği nasıl söylediği, ne demek istediği, ne aktardığı çok önemlidir. Michael White' a baktığımızda çalışmalarında zengin bir dil kullanarak farklı söylemleri barındırmıştır. Bu tarz, alternatif yapıları anlamlandırmada yardımcıdır (Payne, 2016).

Öyküsel terapi sosyokültürel faktörlere dikkat çekmektedir. Bireyler üzerinde toplumun etkisinin gözle görünür bir şey olmadığını, bunu ancak dil ve söylemlerle ortaya konabileceğini bu noktada vurgulamaktadır. Faktörleri anlamlandırabilmenin ve problemleri tanımlayabilmenin dil ve söylemlerle gerçekleşeceğini savunmaktadırlar (Hayward, 2003).

KAYNAKÇA

Bedir, E. (2019). Öyküsel (Narrative) Terapi Yaklaşımının Sosyal Çalışma Mesleğinde Kullanılması: Fenomenolojik Bir Araştırma, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Enstitüsü.

Çelik, H. (2017). Psikoterapide Yeni Soluk: Öyküsel Terapi. Kafkas Üniversitesi, e – Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(1), 34-50.

Hayward, M. (2003). Critiques of Narrative Therapy: A Personal Response. Australian and

New Zeland Journal of Family Therapy, 24(4), 183-189.

Kalkan Yeni, G. (2014). Öyküsel Terapide Yeni Ufuklar-Modern, Postmodern ve Kısa Terapiler. A. N. Canel (ed.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Madigan, S. (2016). Naratif Terapi. G. Akkaya (çev.). İstanbul: Okuyan Us Yayınları. Murdock, N. L.

(2018). Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları Olgu Sunum

Yaklaşımıyla. F. Akkoyun (çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Nichols, M. P. (2013). Aile Terapisi Kavramlar ve Yöntemler. O. Gündüz (çev.). İstanbul:

Kaknüs Yayınları.

Payne, M. (2016). Modern Social Work Theory. New York: Oxford University Press.

White, M. (2007). Maps of Narrative Practice. New York: W. W. Norton and Company

Vahide Ece BAYSAL
Psikolojik Danışman
Şehit Kara Pilot Üsteğmen Tahsin Barutçu MTAL

FARKLI DENETİM ODAĞINA SAHİP ÖĞRETMENLERİN ETKİLİLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Neslin İHTİYAROĞLU* - Esra DEMİR**

Denetim odağı kavramının iki boyuttan oluşan bir yapı olduğunu söyleyen Rotter, iç ve dış denetim boyutlarını incelemiştir. İç denetim odağına sahip bireyler, olayların sonuçlarının kendi denetimleri altında olduğuna ve kendi çabalarına bağlı olarak ortaya çıktığına inanır. Diğer yandan, dış denetim odağı sahip bireyler ise, olayların sonuçlarının dışsal güçlerce (şans, kader, tanrı, başka insanlar vs.) yönlendirildiğine inanır (Cuceloğlu, 1993; Donmez, 1983; Rotter, 1966; Sardoğan, Canani Kaygusuz ve Karahan, 2006; Yeşilyaprak, 2006). Buna göre bazı bireyler yaşamlarında başlarına gelenlerin kendi çaba ve yeteneğinden kaynaklandığını ve pekiştirmenin kendi davranışlarına bağlı olduğunu düşünürken, bazı bireyler ise pekiştirmenin dışsal güçlere bağlı olduğunu, yani değer verilen ödüllerin elde edilmesinin yalnızca şansa bağlı olduğunu, insanların kendi çabalarının belirleyici olmadığını düşünmektedir (Altıntaş ve Gultekin, 2005). Bu yüzden iç veya dış denetim odağı kavramı insanların dünyaya ve çevrelerindeki olaylara bakış açılarını gösteren önemli bir kişilik boyutudur.

İç denetimli bireyler, davranışlarını biçimlendirmeye yönelik girişimlere ve etkenlere dış denetimlilere göre daha dirençlidir. Bu bireyler, elde ettikleri başarının kaynağı olarak kendilerini görürken; başarısızlıklarından da yine kendilerini sorumlu tutar. Başarısızlık yaşadıklarında sorunu daha fazla çabalayarak çözmeyi dener. İç denetimliler, dıştan denetimlilere göre daha aktif ve sorumluluk alabilen bireylerdir (Yeşilyaprak, 2006). Kuzgun (1972), iç denetimli bireylerin dış çevreye olabildiği kadar az bağımlı, kendi kendine yetebilen, özsaygısı yüksek, duygularının farkında, uzlaştırıcı bir görüşe sahip bireyler olduğunu ifade etmiştir.

Dış denetimli bireyler ise hem başarı hem de başarısızlıklarını kendi dışındaki çevresel etkenlere bağlar ve başarısızlıklarının sonucunda yüksek düzeyde öğrenilmiş çaresizlik yaşar (Solmuş, 2008). Dış denetimli bireyler sosyal beceriler açısından yetersizdir (Martin, Thomas, Charles, Epitropaki ve McNamara, 2005) ve başarısızlığın sorumluluğunu kendi kontrolü dışındaki güçlere yükleyerek mantıksallaştırma çabası içindedir (Davis ve Davis, 1972; Phares ve Wilson, 1972; Phares, Wilson ve Klyver,

1971; Sosis, 1974). Ayrıca dış denetimliler, depresif olma, kendini kabul ve öz saygı yetersizliği, çaresizlikle ilgili öznel duyguları içinde olma, yalnızlık, psikolojik rahatsızlık ve saldırgan tutum gösterme düzeyinin yüksek olması gibi özellikler de gösterir (Yeşilyaprak, 2006).

Yapılan araştırmalar, iç denetimlilerin dış denetimlilere göre daha zor koşullandığını (Murray ve Stabeller 1974), problem çözme durumlarında bilgiyi arama ve bilgi toplamaya daha istekli olduğunu (Seeman ve Evans, 1962; Seeman, 1963; Pines ve Jiulian, 1972), bilgiden daha iyi yararlandığını (Phares, 1968), daha fazla soru sorduğunu ve bilgi toplamaya yatkın olduğunu (Davis ve Phares 1967), daha fazla çalışma eğilimi gösterdiğini, anlık doyumları erteleyebildiğini ve çabalarına karşı daha iyi sonuçlar elde ettiğini (Dönmez, 1983) ortaya koymuştur. Özellikle öğretmenler ile yapılan araştırmalar, öğretmenlerin denetim odaklarının tükenmişlik düzeyleriyle (Tümekaya, 2000), amaç yönelimleriyle (Buluş, 2011), yıldırma yaşama düzeyleriyle (Kılınç, 2012), stresle başa çıkma tarzlarıyla (Gökçakan ve Yanılmaz, 1998) ve öz-yeterlikleriyle (Acun Kapıkıran, 2007) ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmenlerle ilgili birçok mesleki, davranışsal ve duyuşsal değişkenle ilişkili olan denetim odağı, öğretmenlerin etkililik düzeyleri ile de ilişkilendirilebilir.

Farklı denetim odağına sahip öğretmenlerin etkililik düzeylerini araştırdığımız ve Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Dergisinde yayımlanan bu çalışmamızın* sonucuna göre, denetim odağı ile öğretmen etkililiği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu ilişkinin, dış denetim odağı ile öğretmen etkililiği arasında zayıf olduğu, iç denetim odağı ile öğretmen etkililiği arasında ise güçlü olduğu saptanmıştır. İç denetim odağının öğretmen etkililiğini yordama gücünün yüksek olması, iç denetimli öğretmenlerin iş doyumunun daha yüksek olması ile (Bein, Anderson ve Maes, 1990; Aslan, 2006; Canbay, 2007; Knoop, 1981; Ngah, Ahmad ve Baba,

2009; Noor, 2002; Reitz ve Jewell, 1979) daha demokratik tutum sergilemeleri ile (Çinko, 2009), stresle başa çıkma düzeylerinin daha yüksek olması ile (Çetin, Çağlayan ve Erkmen, 2008; Demirtaş, 2006), problem çözmeye yönelik yaratıcılık düzeyi ile (Genç, 2000), tükenmişlik düzeylerin daha düşük olması ile (Sürgen, 2014; Tümekaya,

2000), örgütsel vatandaşlık düzeyinin yüksek olması ile (Aktaş, 2008), yüksek performans düzeyine sahip olmaları ile (Buluş, 2011), nesnel ve aşamalı düşünme biçimlerinin yüksek olması ile (Başol ve Türkoğlu, 2009) açıklanabilir. Çünkü bireyler yaşadığı şeyler kontrol edebildiğini düşündüğünde, bir şeyleri değiştirmek için mücadele içindedir, proaktif olarak süreç içinde yer alır ve problemleri durumları değiştirme konusunda ısrarcı davranır (Skinner, 1996). Yordama gücü iç denetim odağına göre zayıf da olsa, dış denetim odağının öğretmen etkililiğini yordamasının nedeni ise, toplumsal kabule ihtiyaç duyan ve çevreye daha bağımlı olan (Yeşilyaprak, 1990) dış denetimli öğretmenlerin, yöneticilerden, diğer öğretmenlerden ve velilerden aldıkları olumlu geribildirimlerin etkisi ile açıklanabilir.

Bu sebeple okul ortamında öğretmenlerin denetim odakları belirlenerek, dış denetimli öğretmenlere yönelik hazırlanacak eğitim programları ile öğretmenlerin denetim odakları dıştan içe doğru yönlendirilebilir. Öğretmenlerin daha içten denetimli olması ise, öğrencinin akademik başarısında ve olumlu davranış kazanımında önemli bir değişken olan öğretmen etkililiğini de olumlu yönde etkileyebilir.

KAYNAK

*Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 21, 2015, Sayfa 45-55*

ESRA DEMİR
Psikolojik Danışman
Etimesgut Şehit Kaymakam Muhammed Fatih Safitürk AİHL

ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ DEĞİŞİKLİĞİ NASIL OLUŞTURULUR?

“Ağaç yaş iken eğilir” diye güzel bir atasözümüz var. Çocuklarımızı erken yaşlarda eğitirsek yetişkin olduklarında daha az problem yaşayan daha çok mutlu olan insanlar olduğunu görmüş oluruz. Yetişkinlikte yaşanan birçok sorunun çocukluk yaşantısı travmalardan kaynaklı olduğu hepimizin malumudur. O halde gelin hep birlikte çocukluktan itibaren mutlu olan nesiller için neler yapmamız lazım kısaca göz atalım. Çocuklarımızı en doğru şekilde yetiştirmek isteriz. Bunun için de komşularımızdan, kitaplardan, internetten ve birçok yerden bilgi arayışına gireriz. Zaten çocuk gelişimi açısından nerdeyse sayısız kitap piyasalarda mevcuttur. Ancak bilgi fazlalığı, kirliliği ve çeşitli nedenlerden dolayı öğrendiklerimizi tam olarak nasıl uygulayacağımızı bilmekte zorlanıyoruz. Çocuklar ne kadar mükemmel bir aileden gelse bile, özellikle okul öncesi döneminde, disiplin sorunlarıyla karşılaşabilir. Ayrıca siz ne kadar da ideal çocuk yetiştirdiğinizi düşünseniz de, başka ebeveynlerin ideal yetiştirdiği düşündüğü çocuklarla aynı ortamda eğitim görecektir. Herkes kendi doğruları doğrultusunda en ideal çocuğu yetiştirdiğini düşünmektedir. Bu durum da eğitimde istenen davranışı görmemizi zorlaştırmaktadır. Eğitimin tanımında yer aldığı gibi “Eğitim; istendik davranışlar değişikliği” sürecidir. İşte bütün sorun burada başlıyor. Kime göre istendik davranışlar? Hırsıza göre mi istendik davranışlar, profesöre göre mi istendik davranışlar, din görevlisine mi göre istendik davranışlar? Kişiyeye göre istendik davranışların önüne geçmek için eğitim sistemleri oluşturulmuş, bireyler bu eğitim süzgecinden geçerek devlet politikaları ile yörgularak yetiştirilmeye çalışılmıştır. O nedenle sağlam bir eğitim sistemi ve sağlam bir eğitmen topluluğu ile bireyde istendik davranışlar oluşturulabilir.

Okul öncesi dönemi çocuklarının özelliklerine baktığımızda, 1 yaşındakiler artık çevrelerine merakla bakarlar ve çevreyi keşfetmeye can atarlar. Merak en dikkat çekici özellikleridir. Tam bir benmerkezcidir, dünya sanki onun etrafında dönüyordur. 2 yaşındaki çocuk ise, bağımsızlık duygusu gelişmeye başladığı gibi, aynı zamanda inatçılık dönemine girer. Ancak bu inatçılık davranışı çocuğun gelişimsel dönemi özelliğidir o yüzden çocuğun direkt kişilik özelliği olarak görülmesi yanlış olur. Anne babaların en çok sorun yaşadığı dönemlerin başında gelmektedir. Bu dönemdeki en

önemli konulardan biri tuvalet eğitimidir. Çocuğun motor ve dil becerilerinin hızlıca geliştiği zamandır ve sıklıkla hayır dediği dönemdir. Olayları “neden” diye sorgulama evresi ve yetişkinleri taklit etme dönemidir. 3 yaş çocuğu ise artık bakıcısına daha az bağımlıdır ve yaşlılarıyla oynamaktan keyif alır. Hayal gücü oldukça gelişmiştir, bu yüzden hayaller kurması çok normaldir ve “yalan söylüyor” diye hemen endişelenmemek gerekir. Bu dönemde çocuğun güzel davranışlarını ödüllendirmek ve yapması için cesaret vermek önemlidir. 4 yaş çocukları, karşıtlık dönemi içindedirler, istedikleri yapılmayınca uygun olmayan davranışlar ve üsluplar sergileyebilir. İstediklerini nasıl elde ederlerse o şekilde davranışlar sıklıkla görülür. Ayrıca ceza almamak için küçük yalanlar söyleyebilirler. Bu dönemde verilen cezaların nedeni çocuğa güzelce anlatılıp öyle verilmelidir. Yani niye ceza aldığını bilen çocuk davranışlarını kontrol etmeyi daha kolay öğrenmiş olur. Ancak tutarsız davranışlar sergileyen ebeveynlerin yetiştirdiği çocuklarda da tutarsız davranışlar görme eğilimi çok yüksektir. Doğru ve yanlış davranışların neler olup olmadığı öğretilmeye başlanmalıdır. 5 yaş çocuğu, işleri yarım bırakmaz ve yaptıkları işlerde iyi olmak ister. Uyumsuzluk dönemi artık geçmiştir. 6 yaş çocuğunda, uyumsuzluk davranışları tekrar gündeme gelebilir. Her zaman sevmek ister. Bu dönem, çocuğun sürekli değişmekte olduğu bir dönemdir. Kaybetmek ve eleştiri almayı sevmezler; aynı zamanda oldukça kararsız oldukları bir evrededirler. Anne baba desteğine en çok ihtiyaç duydukları dönemlerden biridir. Yere basan fikirleri desteklenmeli, kesinlikle alay edilmemelidir. Mantığımızı ters düşen eylem ve düşünceleri dinlenmeli ve karşımızda bir yetişkin varmış gibi anlatılmalıdır.

İstenmeyen davranışları nasıl değiştirebiliriz? Öncelikle hangi davranışı değiştirmek istediğinize karar verin ve çocuğun nasıl davranmasını istiyorsanız ona anlayabileceği şekilde güzelce anlatın. “Çocuktur, anlamaz.” diye düşünmemek gerekir. Çocuk, istenilen davranışı yaptığı zaman ona övgülerde bulunmak ya da küçük ödüller vermek o davranışı yapma sıklığını arttıracaktır. Ancak övgünüzü çocuğa değil, onun davranışa yapmak önemli bir noktadır. Çocukla aradaki çatışmayı azaltmak için onunla güç çatışmasına girmekten kaçının. Çocuğunuz hata yaparsa ona sürekli yaptığı hatayı hatırlatmayın; çünkü bu çocukta kızgınlık yaratıp istenmeyen davranışın tekrarlanma ihtimalini arttıracaktır. Sık sık yaptığı hatayı tekrarlamazsanız davranışın söndüğünü göreceksiniz.

Öğrencilere yeni davranış kazandırma ve kazandırılmış davranışları sürdürme davranış değiştirmedir. Hangi davranışlar nasıl değişir? Kazanılmış davranışlar nasıl sürer? Bu soruların yanıtları davranışların nasıl değiştiğini anlamayı, dolayısıyla davranış analizini, davranış ilkelerini ve bu ilkelerden türemiş işlem süreçlerini bilmeyi gerektirir. Davranış değişikliğinin gerçekleşmesinde, davranışın sonucu belirleyicidir. Davranışın süreklilik kazanmasında ise, davranış sonuçlarının ve davranış öncesi durumların birlikte düzenlenmesi gerekir. Oluşumları toplumda kabul edilebilirlik sınırının altında ya da üstünde olan, değiştirilmek için ilgilenilen davranışlardır. Problem davranış, çocuğumuzun yapmasını istemediğimiz davranışları, çocuğun kendisine, çevresine zarar verdiği davranışları ve yaşitlarından farklı olan davranışlarıdır. Davranışların sonuçları çocuğu bıktırmadan ara ara hatırlatmakta fayda vardır.

Sonuç olarak anne babaların şunu bilmesinde yarar var: Çocuğunuz ne kadar istenmeyen davranışlarda bulunursa bulunsun, kötü olan çocuğun kendisi değil, davranışdır. Çocuğunun türlü yaramazlıklarından, kötü davranışlarından yorulan ve yıpranan ebeveynler, çocuklarını olduklarından daha kötü görebilir, öfke besleyebilir hatta ondan utanç duyarak tamamen iletişimini kesebilir. Bu durum çocuğunuzdan uzaklaşmadan başka yarar sağlamayacaktır. Örneğin ocuğa 'Beni ıldırtıyorsun! Çok sinir bozucusun!' demekle "İyi bir ocuk olmana rağmen..... yapman beni sinirlendiriyor." demek arasında çok büyük fark vardır. Eleştirirken dahi onların ruhunu okşamayayı unutmayalım. Kalın sağlıcakla...

Nuri VARIş
Mehmetçik Anaokulu Müdürü

ARKADAŞLIK

Sevgi barış dilidir

Isıtır içimizi

Arkadaşlık güzeldir

Katlar sevincimizi

Saklambaç ve körebe

Oynarız hep birlikte

Kurallara uyarız

Engelleri aşarız

Her zaman ve her yerde

Bitmeyen sevgimizle

Küçükleri koruruz

Büyükleri sayarız

Kurduğumuz hayallerde

Neşemizde, hüznümüzde

Arkadaşlar yer alır

Bütün anlar paylaşılır.

Fatma BENEK
Müdür Yardımcısı
Sincan Yenikent İlkokulu

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

Çocukların her döneminde anne babaları farklı davranışlar bekler. Eğer çocuğun içinde bulunduğu yaş döneminin olağan özelliklerini bilirsek beklentilerimiz daha makul olabilir. Haydi gelin okul öncesi çocukların yaşlarına göre beklenen özelliklerine beraber bakalım.

3 Yaş Çocuğu

Üç yaşından itibaren oyun çağına giren çocuk, motor becerilerinin gelişmesiyle çevre üzerinde egemenliğini artırır. Bilişsel ve dil becerileri hızla ilerleyen çocuk, artık çevresinde kendisinden bağımsız bir dünyanın varlığını ve kendisinin o dünya içinde bir birey olduğunu idrak etmektedir. Çocuk bu dönemde benlik duygusunu ve cinsel kimlik rolünü geliştirir.

Dil becerilerinin gelişmesiyle beraber, kişiler arası ilişkiler anlam kazanır; çocuk giderek "bene dönük" bir durumdan "topluma dönük" bir duruma geçerek nasıl biri olacağını araştırma yoluna girmeye başlar.

Farkındalığının ve özerkliğinin artmasıyla, çevresini keşfetmeye, olan biten her şeye merakı vardır ve cinsiyet farklılıklarına karşı duyarlı olmaya başlamıştır.

Üç- dört yaş çocukları, grup halinde oynamaya, oynarken birbirleriyle konuşmaya, oynamak istediği arkadaşlarını seçmeye başlarlar. Oynarken birbirlerini seyrederek ve konuşurlar. Sembolik (mış gibi) oyunlar ustalıkla oynanır.

Gündüz yaşadıkları olaylar uykuda da etkisi sürdürdüğünden, korkulu rüyalar görebilirler.

Çocuk bu dönemde genellikle sevecen bir tutum eğilimindedir, yetişkinlere yardım etmekten hoşlanır ve topluma uyum sağlamak için çaba gösterir.

4 Yaş Çocuğu

Bu dönemde çocuk, kendisiyle oynayacak bir ya da iki arkadaşını seçmeye başlar. İsteklerinin anında yerine getirilmemesini anlayışla karşılamayı ve beklemeyi öğrenmeye başlar. Artık kendi dışındaki dünyanın kuralları olduğunu ve başkalarının da hak ve istekleri olduğunu fark etmeye başlamıştır.

Dört yaş çocuğu hareketlidir. Motor becerileri yeterince gelişmiş olduğundan tırmanma, sıçrama, atlama, bisiklet sürme, takla atma gibi bedensel etkinlikleri sever. İnsan figürü çizmeyi sever.

Uzun öyküleri dinleyebilir, gerçekte hayal dünyasındakileri harmanlayarak anlatabilir. Şiir, şarkı ezberleyebilir. Şaka, fıkra, tekerleme, bilmecelerden hoşlanır; argo ve uygunsuz sözlere gülebilir. Konuşmalarında ve etkinliklerinde mizah sergiler. Dramatik oyunları, oyunlarda kılıktan kılığa girmeyi sever. Çeşitli malzemeleri bir araya getirerek yeni şeyler oluşturmayı dener.

İsteklerine karşı gelindiğinde yetişkinlere kaba bir üslupla karşılık verebilir ve yaşlılarıyla kavga edebilir.

5 Yaş Çocuğu

Beş yaş çocuğu artık daha bilgili, toplumsallaşmış ve olgundur. Yeteneklerinden en iyi biçimde yararlanmak, başladığı işi bitirmek ister. Karar verme yeteneği, kas hakimiyeti, sosyal ilişkileri ve benlik kavramı gelişmiştir. Öz bakım becerilerinin neredeyse tamamını kazanmıştır. Saat kavramı gelişmiştir, saat ve günlük program ilişkisini kavrar.

Arkadaşlarını kendi seçer ve çoğunlukla işbirliği içinde oynar, oyunlarda kurallara uyar. Kendinden küçüklere ve hayvanlara sevecen ve korumacı yaklaşır. Hep konuşmak ister, uzun cümleler kurar, bilgisini artırmak için sorular sorar. Olayları, hikayeleri sıralı biçimde anlatabilir.

Çocukların Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapılabilir?

İnsanın gelişiminde ilk altı yılı altın yıllarıdır. Birey bu dönemde, yaşamı boyunca kullanacağı bilişsel, dil, sosyal, duygusal, fiziksel ve cinsel gelişim alanlarındaki becerilerin temelini atar. Bu nedenle, çocukların tüm gelişim alanlarında desteklenmesi büyük önem taşır.

Öncelikle çocuklara huzurlu ve neşeli bir ev ortamı yaratmalıyız. Çocuk sevildiğini, değerli olduğunu, saygıyı, güvende hissetmeyi evinde duyumsamalı ki, sosyal ve duygusal beceriler edinebilsin. Çocuklar her şeyi ilk önce ailede öğrenir. Ona doğru bir rol model olun.

Çocukların yaşlılarıyla bir araya gelmesi de son derece önemlidir. Anne babalar çocukların akranlarıyla birlikte olacağı ve arkadaşlığı deneyimleyeceği fırsatlar yaratmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumları bunu sağlayan en uygun mecradır. Bunun dışında hava durumuna bakılmaksızın, çocukların her gün parka gitmeye, zıplayıp koşmaya, sallanmaya, terlemeye ihtiyacı vardır. Su ve kum ile oynamak, doğada vakit geçirmek rahatlatıcıdır.

Evde çocuk için bir oda, imkan yoksa da çocuğa ait bir alan yaratılmalı; çocuğun oyuncakları, hikaye kitapları ve yaşına uygun kırtasiye malzemeleri (masa, sandalye, boya, çocuk makası, yapıştırıcı, boncuk, sim, oyun hamuru, kinetik kum, kil, pul, beyaz ve renkli kağıtlar, kalem, silgi, kalemtraş, ponpon, boyama kitabı, etkinlik kitapları vb) burada bulunmalı.

Cinsel kimliğin oluşmaya başladığı bu çağda çocuğun sorduğu sorular doğal karşılanmalı ve yaşına uygun biçimde net ve bilimsel olarak cevaplandırılmalıdır.

Çocukla bol bol konuşmalı; çocuk dünyayı bizimle ve bizden öğreniyor; biz ne verirsek dünyası ve vizyonu o ölçüde geniş oluyor. İmkanlar dahilinde zenginleştirici deneyimlerle tanıştırılmalıdır (deniz, göl, orman, müze, sinema, tiyatro, panayır, spor

müsabakaları, konser tren, tarihi yerler, kitapçılar, çocuk kütüphaneleri, semt pazarları ...). Kitap okuma alışkanlığı erken çocukluktan itibaren kazandırılabilir. Bebeklikten itibaren gelişim dönemine uygun kitaplar ile temas etmesini sağlayın, uyku öncesi kitap okumayı alışkanlık haline getirin, beraber kitapçıya gidip kitabını kendi seçmesine izin verin.

Bağımsızlığını destekleyin, kıyafetleri kendi seçip alabileceği bir düzende dursun mesela. Kendi başına yapabileceği tüm becerileri önce gösterin, sonra beraber yapın, sonra da kendi yapmasını teşvik edin. Sorumluluk kazanmasını ödül- ceza kullanmadan pozitif bir yaklaşımla sağlayın. Kuralları sert biçimde değil, keyifle ve aynı zamanda net tavırla, yaşamı düzenleyen sınırlar olarak öğretin ve beraber bolca gülüp, oyun oynayıp, eğlenin.

Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların kendilerini tanımayı, anne babadan ayrışmayı, akranlarıyla bir arada oynamayı, diğerlerinin haklarına saygı duymayı, kendi haklarını savunmayı, kendini uygun biçimde ifade etmeyi öğrendikleri güvenli yapılarıdır.

Çocuğun öğrenmeye ilgisinin teşvik edilmesi, okula karşı olumlu bir tutum geliştirmesi, çocuğun var olan yeteneklerinin ortaya çıkarılması, toplumsal kuralların kazandırılması okul öncesi eğitimin temel hedeflerindedir.

Araştırmalar okul öncesi eğitimin bireyin ileri dönemde yaşamına gerek akademik gerek diğer alanlarda olumlu katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Buradan da yola çıkarak, çocukların üç yaş itibariyle nitelikli bir eğitim kurumunda eğitime başlamasını önermekteyiz.

Kaynak

Çocuğunuzun İlk Altı Yılı, Haluk YAVUZER

Ezgi SÖYÜK
Mehmetçik Anaokulu
Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Farklılık, Farkındalık ve Sevgi Üzerine

Mesleğimin başları diyebileceğim zamanlarda sınıfımda bir kaynaştırma öğrencim olmuştu. O dönemdeki tecrübemin yetersizliğinden midir, gençlikteki sabrın azlığından mıdır, belki de sevginin büyüğü bir şey olduğunun farkına varamayışımdan mıdır sebep, geçmişe dönüp baktığımda bazen derim ki; keşke bugünkü aklımla, deneyimimle ve farkındalığımla ilgilenebilseydim o öğrencimle de.

Elimden geleni yapmış olduğumdan ve niyetimden hiç şüphe duymasam da şimdiki Kamile öğretmenin o öğrencimin de dünyasına dokunmuş olmasını istemedim değil zaman zaman. İşte tam da bu zamanlardan birinde, 1. sınıfa başlayacağımız yaz, layıkıyla ilgilenebileceğim ve bir o kadar da zorlanmayacağım bir otizm öğrencisi dilerken buldum kendimi, yüce Yaradan'dan. Bu sebeple sınıfta onu gördüğümde hiç şaşırmadım. Duamın, dileğimin adına siz ne dersenez deyin, kabul olduğunu hissediyordum.

Annesinin o masmavi gözleri hem ışıl ışıldı hem hüznü. Yüzündeki endişe bugün gibi aklımda, babası biraz daha az kaygılıydı; ancak en çok, emekli öğretmen dedesinin gözyaşlarını tutamarak; "Ben de çok öğrenci yetiştirdim, benim evladımın emaneti de sana, hoca hanım," demesi beni çok etkiledi. Emaneti almıştık bir kere; emanete sahip çıkmamak ne aldığımız terbiyeye ne de sahip olduğumuz değerlere yakışırdı.

Destek eğitim odası öğretmenliğimden edindiğim deneyimlerle, araştırarak, okuyarak, otizm farkındalığımla artırmaya çalışıp özel gereksinimli öğrencimle çalışmaya çalıştım. Ancak yüreğinizde sevgi yok ise ya da olan sevginizi ona gösteremezseniz bütün çabanız nafiye. Çünkü özel gereksinimli bireyin eğitimindeki asıl amacımız, onu toplumda bağımsız bir birey olarak yaşamaya hazırlamak olmalıdır. Bunun da en temel şartı, bireyin önce kabul görmesidir. Biz, sınıfın lideri olarak, onlara sevgimizi ve kabulümüzü gösteremezsek diğer öğrencilerimiz de sevemez ya da kabule geçemez. O sınıfın rol modeli biziz.

Ben bu özel öğrencimi çok sevdim. Hepimiz çok sevdim. Diğer öğrencilerim onu o kadar çok bağrılarına bastılar, ona o kadar çok yardımcı oldular ki kimi zamanlar onlar bana örnek oldular. Öğrencim 1. dönem sonunda okudu, 2. dönem ortasında da yazmaya başladı. Sınıfça sevincimizi tarif edemem. Sanki o ana kadar yüzlerce çocuk okutmamışım da o ilkmiş gibiydi. Elbette akademik becerileri sınıf ile tamamen paralel değil, muhtemelen olamayacak da. Olabileceğinin en iyisi olması için ailesi ile var gücümüzle çalışıyoruz. Zaman zaman yetersiz kaldığımı düşündüğüm anlar olsa da çabamdan ve sevgimden şüphe duymayınca yoluma devam ediyorum.

Sınıfımızda bir özel öğrenci olması, sanıldığı ya da belki bizlere yanlış bir şekilde dayatıldığı gibi bir dezavantaj değil. Okulun ilk günlerinde kendi eşyalarını toplayamayan öğrencimin özel arkadaşını eksiksiz hazırladığına şahit oldum.

Beslenme yapmayan öğrencimin ona örnek olmak için yemeğini bitirdiğini gördüm.

Kantinde paralarını, sıralarını paylaştıklarını gördüm. Dahası, okuma bayramında tüm velilerin tek bir ses gibi onun solosuna eşlik ettiklerini, ellerimiz patlayana kadar alkışladık, "Hocam o nasıl performanstı, ağılattınız bizi," dediklerini gördüm, işittim. Evet, özel öğrencim türkü solo yaptı, tek bir nota yanlış söylemeden hem de. Türkü söylemeyi ve dinlemeyi çok seviyor, ben de öyle. Bazen derse mola verip patlatıyoruz bir düet. Birlikte söylerken gözlerinize öyle güzel bakar ki kainatın bütün sevgisi oradan akar yüreğinize ılık ılık.

Daha 1. sınıfta kriz yönetmeyi öğrenir sınıfınız. Çünkü bu özel öğrenciniz, sizin olmadığınız alanda da krize girebilir ama sınıfınız sizi bulamazsa sınıfınızı en iyi tanıyan arkadaşınızı bulur onu sakinleştirmek için. Demem o ki, bizim onlara onların bize katacağı çok kazanım var, görebilirsek eğer.

Günümüzde dünyanın bu kadar sevgiye ihtiyacı varken, onların da dünyaya sayıca eskisinden daha çok geliyor olmaları tesadüf olmasa gerek. Farklılıkları bu dünyaya çok şey katacak, yeter ki farkında ve yanlarında olmayı bilelim. Daha güzel bir dünya için farkında ve farklılıklarımızla bir arada olalım.

Kamile UĞRAŞ
Sınıf Öğretmeni
Türkkonut Emel Önal İlkokulu

BATILILAŞMA SORUNSALI, KİMLİK ARAYIŞI VE AHMET HAMDİ TANPINAR'IN ROMANLARINDA KİŞİLER

Batılılaşma süreci ile başlayan kimlik arayışı ve kimlik bunalımı bütün edebî dönemlerde işlenen bir konu olmuştur. Türk edebiyatının usta şair, yazar ve edebiyat tarihçisi Ahmet Hamdi Tanpınar da bu "kimlik meselesini" hikaye ve romanlarda derinliğine işlemiştir. Bu araştırma ile Ahmet Hamdi Tanpınar romanlarını bu anlamda incelemek ve roman başkışilerini bu ekseninde irdelemek istiyorum. Huzur, Sahnenin Dışındakiler, Mahur Beste, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, ve Aydaki Kadın romanlarını okuyup değerlendirmeyi umuyorum. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bütün romanlarında kişiler ; yüzünü batıya çeviren ancak batılı düşünce sistemiyle her gün karşılaşan, sokaklarında yabancı askerlerin olduğu, savaşın ve karmaşanın içinde huzuru arayan kişilerdir.

Romanlarında doğu-batı, eski-yeni, geçmiş-gelecek meseleleri ele alınmıştır. Roman kişileri bu bağlamda işlenmiştir. Tanpınar ve roman karakterleri bu araştırmanın temel çıkış noktasıdır. Toplumsal değişimler, kimlik arayışı ve kimlik bunalımı içinde olan bugünün bireyleri açısından büyük önem arz etmektedir.

Ahmet Hamdi Tanpınar, Türk edebiyatının en önemli romancılarından biridir. Türk toplumunun geçirdiği en önemli süreçlerden biri batılılaşmadır. Bu batılılaşma sürecinde eski-yeni, doğu batı tartışması hep var olmuştur. Tanpınar'ın romanlarındaki kişileri, bu toplumdaki her bir bireyin yansıması olarak görüyoruz. Hayatın içindeki her bir insan, birer roman kişisi olarak karşımıza çıkıyor.

Diğer edebiyatçılar ve roman kişilerinde de az çok sosyal hayattan izler bulunur. Ancak Tanpınar'da her karakter/tip, aslında tam da kendi dünyalarımızın izdüşümü. Farklı dünyaların aynı insanda tezahürü olan kültür mozaiği, zaman zaman yanlış batılılaşma, zaman zaman kültür yozlaşması olarak karşımıza çıkıyor. Bir şair-romancı olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın roman kahramanları, farklı ruh hallerinin yansımasını gösteriyor. Adeta bir şairin farklı dünyaların aynası olması gibi onun romanları da farklı insan tiplerini yansıtıyor.

Mahur Beste ,Sahnenin Dışındakiler ve Huzur nehir roman parçaları olarak ortaya çıkıyor.(Engünün, İnci, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları) Sahnenin Dışındakiler romanı bu araştırmanın temel konu olan "kimlik arayışı"na uygun olarak resmedilir. Romanın ana fikri ,kendisini "bir yığın gizli kuvvetin elinde esir hisseden" ve "etrafında herkesin bir gölge gibi kaybolduğunu" sanan (Sahnenin Dışındakiler,sayfa 334) Cemal'in arayışı ve kelimelerin ardındaki manaları öğrenişinin hikayesidir.

Tanpınar'ın Huzur romanında ise ana fikir, birtakım değerler arasındaki çatışmayı sergilemek ve bu çatışmanın yarattığı bunalımı Mümtaz'ın kişiliğinde dile getirmek olduğu görülür.(Berna Moran,Türk Romanına Eleştirel Bakış) Huzur romanının özellikle dördüncü bölümünde değerler çatışması dile getiriliyor. Mümtaz'ın roman karakteri olarak bu değerler çatışmasından etkilendiği ve bunalımlı yapısının da bunun sonucunda oluştuğu görülüyor. (Berna Moran, Türk Edebiyatına Eleştirel Bakış)

" Yalnız Mümtaz değil, romanın diğer şahısları, İhsan, Nuran, Suat muayyen özellikleri ve davranışları içinde yakalamaya çalışan tâli karakter de hayattan

alınmadır.(Mehmet Kaplan, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2)

Ahmet Hamdi Tanpınar, seçtiği kişileri sadece bir kurgu olsun diye değil de hayatın içinden örneklerden de seçiyor. "Tanpınar'ın tanıdıkları arasında Suat tipinde dejenere kimseler vardı." (M. Kaplan)

Değişen medeniyet kavramı içinde kadının rolü ve kimliği de değişti. Nuran, içinde bulunduğu zor durumlara rağmen eşyaya ve hayata estetik bakmayı devam ettirmiştir. "Nuran'ın kalabalık bir aile ve arkadaş muhiti vardır. Kendi arzuları ile çevresinin istek ve baskıları arasında gider, gelir." (M. Kaplan)

Bugünün gençliği de aynı gelgitleri yaşıyor. Hem kültürler arası çelişkileri yaşıyor hem de kendi beğenileri ile aile değerleri arasında bir ikilem yaşamaktadır. Geçmiş içinde taşıyan Nuran gibi her birimiz geçmişten izler taşıyoruz kimliğimizde.

İnsanı merkeze alan romanlarında, bireyin kaderi toplumun kaderi ile örtüşür. Hem bireyi hem toplumu konu edinen çatışmaları anlatır. Bu da geldiği coğrafyanın getirisiidir. (Kerman, Zeynep, Dergâh)

Yaşar Nabi Nayır'ın anketine verdiği cevapta Sahnenin Dışındakiler'de ben-biz geçişlerini açıklayan şu sözleri söyler:

"Hiçbir milletin münevveri bizim kadar içtimai olamaz. Eğer ferde ait bazı tabii hakların bile peşinde koşamamışsak, bu daimi bir tehlike içinde yaşamamızdan gelir. Türk milleti iki yüz sene muhasara edilmiş bir kale nizamiyle yaşadı. Muhasara şiddetlendikçe fert etkisini cemiyete bağışladı. Bu hal bizim neslimizde büsbütün kuvvetli oldu. Çocukluğumun hangi devresine baksam, etrafımda ve kendi içimde bu vatan endişesini gördüm. İşte mütarekenin eşliğinde bu endişe beni büsbütün kaplamıştı. (Varlık,1976, s:47)

Tanpınar, yaşadığımız hayatla hiçbir münasebeti olmayan fikirlerin sosyal realitemizle nasıl ters düştüğü Sahnenin Dışındakiler'de romanın kahramanı İhsan'ın ağzından şu şekilde anlatılmaktadır. (Okumuş, Salih-Şahin, İdris)

"Kendimi kaybetmiş gibiyim! Buradan Avrupa'ya giderken kendime mahsus iyi kötü bir dünyam vardı. Onun içinde yaşıyordum. Avrupa'da çok başka türlü bir alemde ve bilhassa fikir denen şeyle karşılaştım. İyi hocalar ve hakikaten büyük insanlar tanıdım. Bir şüphe dahi etmediğimi bir yığın meselelerle karşılaştım. Bunlar beni çabucak sardılar. O zaman hülya ile yaşadım. Yani memleketimizi uzaktan, bu fikirlere ve bu meselelere göre düşünmeğe başladım. Dönünce büsbütün şaşırđım. O zaman, öğrendiklerimin bir işe yaramayacağını anladım. Şimdi sağa sola başvurup duruyorum. İnsanın kendi hayatına istikamet verecek bir fikri bulması ne kadar güç. Ayakkabı değil ki hazırım alayım. Şimdiye kadar hep kelimelerle ve bir de hadiselerle yaşadık. Kelimeler bizi sarhoş etti; hadiseler kafamıza vurarak uyandırdı. İnsanı, tarihi ve ve hayatın ihtiyaçlarını göremedik. Bize bir manivela lazım. Bu nedir? İşte düşüncem. Ben kendimizi kâfi derecede sevmediğimizi sanıyorum. Hele insanı, düşüncemin etrafında toplanacağı insanı bir türlü bulamıyorum. Kimin için yaşayacağım, kimin için çalışacağım? Bu nasıl bir mahluktur? Dünyası nedir? Ne düşünür? Nasıl yaşar? Ne yapar? Bunu bilmiyorum. Kaldı ki, hadiseler bu süratle giderse, bu insanı hiçbir zaman bulamayacağım gibi geliyor bana?"(S.D,s:124)

Görülüyor ki Tanpınar, hayatla münasebeti olmayan fikir ve programların sosyal değişimimizde işe yaramayacağını belirtmektedir. Ona göre sosyal değişim için

kendi geçmişimiz ve batı uygarlığı vazgeçemeyeceğimiz iki kaynaktır. Bunlar realitemizin içerisinde. Ancak onların varlığı kendi başlarına bir değer olamaz. Bunların ikisinin ülkemizin gerçekliğine uygun bir sentezini yapmak zorundayız.

Tanpınar, ne geçmişi yüceltmekte, ne de ona sırt çevirmektedir. O kendimizden vazgeçmeden fakat kendimizi de değiştirerek Batı Dünyası ile ilişki içinde olmamızı, geçmişe dönmek yerine gelecek ile bağ kurmak, sosyal gerçekliğimiz ile ilgili olarak ortaya çıkan problemlere cevaplar bulmak ve çağdaş dünyada kendi kültürümüzle barışık yaşamak olduğunu söyleyebiliriz. (Okumuş, Salih-Şahin, İdris)

Tanzimat döneminde oluşan yeniliklere bize ait olmadıkları için şüphe ile bakmak veya eskiye eski gözüyle bakıp hepten atmak; eğlence, müzik, sanat, ahlak kısacası bir tolu mu oluşturmuş tüm değerlerde bir ikilik yaşanmaya başlamıştır.

“Yeni bir hayat lazım. Fakat sıçrayabilmek, ufuk değiştirmek için dahi bir yere basmak lazım. Bir hüviyet lazım. Bu hüviyeti her millet mazisinden alıyor.”(Huzur s:207)

Osmanlı devletinin çöküşü üzerine çok ciddi kafa yoran Tanpınar, geçmiş ile gelecek arasında bir devam zincirinin olmasından yanadır. Zincirin devam etmesi ikiliği ortadan kaldıracaktır. Buna göre Tanpınar, ne geçmişi sevmek, ne batıyı tanımak ve ona hayran olmak bizim için yeterlidir. Her neslin asıl görevi kendi ötesinde gelecek için olanı hazırlarken başlamaktadır. Yeni hayat şekilleri oluşturmak için her şeyden önce kendi gerçekliğimize uygun fikre ve üretim programına ihtiyacımız var.(Tanpınar, Yaşadığım Gibi, s:42)

Kimlik , toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin tümü olarak tanımlanıyor.(Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük) Batılılaşma ile kendi köklerine yabancılaşan ,kimlik arayışına giren bireyleri Ahmet Hamdi Tanpınar, Sahnenin Dışındakiler romanında başkahraman Cemal aracılığıyla anlatır. “Niçin kadere bu kadar bağlı olan insanlar, bir türlü ona razı olmaz.” Romanın diğer kahramanı Sabiha, bir yandan kendisi gibi olmaya çalışan ,bir yandan da kendisine hep uzaktan bakan bir göz gibi kendi gerçekliğini arayan bugünün gençlerini anlatıyor sanki.

Bugün her birey(yaşlı-genç, modern-geleneğe bağlı) neyiz, hangi dünyanın yaşam biçimini tercih etmeliyiz sorularını zaman zaman kendisine sormuştur. Sahnenin Dışındakiler romanından bize seslenir roman kahramanı “Hiç kendini denemeyecek misin? Ne olduğunu, kim olduğunu öğrenmeden mi öleceksin?” (S.D.syf 11) Romanın diğer bir kişisi Muhtar, Tanzimat Dönemi’nden beri yerilen, züppe alafranga tipin başka bir örneğini teşkil ediyor. İhsan ise romanda tam da Muhtar’ın tersine “vazife ve mesuliyet duygusudur.”

Hayatın ta kendisi olan roman ve kahramanları resmeden Ahmet Hamdi Tanpınar, fikir hocası Yahya Kemal, hem Huzur’da hem Sahnenin Dışındakiler’de karşımıza İhsan olarak çıkar. Batıyı bilen, aynı zamanda kökleriyle bağını koparmayan insanı simgeler. “İnsanın kendi hayatında istikamet verecek bir fikri bulması ne kadar güç.” (S.D.) Kararlarını verebilen, hayatının sorumluluğunu alan bireyler yetiştirmeliyiz ve tabi böyle insanlar olmalıyız.

Bugünün başka bir meselesi de diğergamlığın unutulması. Bireyselleşen ve

yalnızlaşan insanlar artıyor. Sahnenin Dışındakiler romanında yazar “Fert olarak herkes şahsen milli namus uğrunda ölüme razıydı. Fakat cemiyet olarak bir istiklal endişesi içindeydi.” bahsi de bu mânâda önemlidir. Meseleler şahsî olmaktan çıkıp, umumî olunca feda ettiğimiz şeylerin değeri artıyor.

“Çünkü ben bir mazi aynasında , benim olmayan bir aynadan ,benim olmayan bir yığın aynalardan hayata bakıyorum.” diyen kahraman gibi geçmişten bugüne bakabilen, aynayı kendine tutabilen bireyler, öz eleştiri yapan insanlar daha güzel bir toplum inşa ederler.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde ise Hayri İrdal, yazarın eleştirdiği toplumun bir üyesidir. O toplumda yaşar ama onlardan ayrılır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Yaşadığım Gibi adlı eserinde “...buhranın sebebi, bir medeniyetten öbürüne geçmemizin getirdiği ikiliktir.” der. Kültürler arası etkileşim kaçınılmazdır. Ancak etkileşim ve değişim, toplumda kimlik bunalımlarına sebep oluyorsa aileden başlayarak ciddi tedbirler alınarak gerek sosyal medya gerekse değerler noktasında çocuğun ve gençliğin etkilenim alanları ortaya konulmalıdır.

“Hakikaten hayat asıl kapının dışında bir hayattı. Ve onu yaşayanlar o şekilde ,yani hiç içeriye girmeyi düşünmeden yahut da bir ayakları daima eşikte yaşıyorlardı.” Hayatı, dünyayı, kendilerini daima bir “eşikte” gören insanlarız. Bunda ne zaman çıkacağımızı hepimiz merak ediyoruz. Hakikatlerin eşiğine vardığımızda arayışlarımız bitecek mi? En çok da bunları sormayı, bunlara cevaplar bulmayı istiyoruz. Bunun idrakinde bir neslin insanları olarak bu farkındalığı herkese anlatmak ve çözüme ortak olmalıyız.

Bitmemiş/bitirilememiş bir roman olan Aydaki Kadın’da Selim, arayışların ve çelişkilerin adamıdır. Tıpkı romanın yarım kalmışlığı gibi bir tarafı hep yarımdır Selim’in. Romanın en başında (Aydaki Kadın,sayfa 13) “Uyandım, uyanıyorum. Zihnin oyunu bitti. Şimdi kendi kapımdayım. Biraz sonra içeriye, oradan dünyaya gireceğim .” diyor. Selim, kendi dünyası ile yaşadığı toplumun, farklı hayatların dünyasına giriş yapan ama korkan bir adamdır. Belki de böyle bir portre çizerken Tanpınar, gerçekle yüzleşmekten korkan, gerçeklerden kaçan, kendi varoluşu ile yaşadığı toplumun hakikatleri arasında bocalayan her dönemin insanını anlatmak niyetindedir.

Yazarın tabiriyle “ kendi kendini tenkit” nazarıyla bakabilen insanlar, toplumsal değişimleri kendi kimliklerinde eritebilen , aynı zamanda yozlaşmadan yaşayabilen bireyler olmak bir anlamda hepimizin vazifesidir. Aydaki Kadın romanı “”Niçin hepimiz kendimizi göz hapsinde tutarak yaşıyoruz.” sözüyle biter. Bu söz bile adeta bir uyarıdır.

Mahur Beste romanı yazarın farklı dünyaları yansıttığı, aynı zamanda diğer romanlarının karakter ve dikkat çekmek istediği meseleleri yeniden ele aldığı başka bir romanıdır. Roman kahramanı Behçet Bey “...Mazi, onun için tehlikeli bir muntıkaydı...İnsan ömrü zavallı, çok zavallı bir şeydi. Darulmihen...” sözüyle kendi iç dünyasını anlatıyor. Behçet Bey, bu yalnızlığı içinde kendi doğrularından asla ödün vermeyen; alışkanlıklarını kimse için değiştirmeyen, bu yönüyle bencil bir roman kişisi. Dünyayı bu kadar severken ,kendi ekseninden her şeyi görürken “Darulmihen” sözü ona ve onun gibi düşünen her insana düşündürücü ve çelişkili geliyor.

Tanzimat’tan beri toplumun belki de bütün kesimlerinde görülen bir insan tipi ortaya çıkmıştır: Gerçeklerden kaçan, hakikatlerle yüzleşmeyen bir kesim. “”Behçet

Bey, bütün ömrünce yerinden kılmıdamadan “Kaçmak, gitmek” diye çırpınarlardı. (Mahur Beste, syf 18) Batılılaşma sürecinde halledemediği meseleler karşısında “kaçmak” gibi bir yol seçen roman kahramanları farklı birçok yazar tarafından ele alınmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar da bu karakteri ve diğer roman kişileri ile batılılaşma sürecini özetliyor adeta. Kimlikleri arasındaki çelişkiler, büyüyemeyen çocuklar, hayatlarının sorumluluğunu alamayan çocuklar bize ,bugüne ne kadar da aşına!

Mahur Beste'nin diğer kahramanı Atiye ise kendisine yabancılaşan insanları anlatıyor. “... Bu gece ve bu adam ...Bunlar kendisine yabancı şeylerdi ki...” (Mahur Beste, syf 57) Kendi ıstırapı içinde yaşayan, duygularını paylaşamayan, bir yere ait olma hissiyatıyla hareket eder Atiye. *Bütün ömrünce kimseyi sevememiş insanlardan biri* olan Behçet Bey, Atiye'ye hiç de hayal ettiği dünyayı sunamamıştır.

Tam da hayatın kendisi gibi .Yazar hem farklı dünyaları şairane bir üslupla anlatıyor hem de hakikatleri asla göz ardı etmiyor.

Her roman kahramanı gerçek kişilerin birer izdüşümü değil midir? Ahmet Hamdi Tanpınar, *günlük ıstıraplarında büyük olan insanların hayatlarını* anlatır. İnsanın etrafındaki hayatın bir terkibi olduğuna inanan yazar, roman kahramanlarını geniş çevreleriyle, bir ufacık hadisede derinleştirilen psikolojileriyle verir. (Enginün, İnci, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları 1)

Tanpınar romanlarında kişiler, yaşadığımız dünyanın birer örneği olmaktan öteye gider, sanki her birimizden birer iz taşır.

Yazarın da belirttiği gibi *fikirlerimiz onları taşıyacak kudrette olduğumuz nispette bizimidirler*. Fikirleri olan, bu fikirlerin gerekliliğini yerine getiren ve tabii sorumluluğunu üstlenebilen bir neslin örneği olmayı istiyoruz. Tanpınar'ın eserleri bu mânâda bize ışık tutuyor, ilham kaynağı oluyor. “...Oğlum Behçet, sen bir medeniyetin iflası nedir, bilir misin?...Bir medeniyet ,günün efendisi olmalıdır. Biz aralıkta yaşıyoruz.” Bugün toplum olarak farklı kültürlerin yansımalarını, anlayışlarını, yanlışlarını yaşıyoruz.

“Aralıkta” yaşamadan kendi dünya görüşünü oluşturabilen gençler olmalıyız. *Hayatları tam olmayanların yüzü* sözünde olduğu gibi tam bir kimlik bilinciyle benliksiz olunamayacağının farkındayız.

“Sevdiğimi şeyler bizimle beraber değişir ve değiştikleri içinde hayatımızın bir zenginliği olarak bizimle yaşıyorlar.” diyor Tanpınar Beş Şehir'in ön sözünde. Kimliğimizin bir parçası değiştiği gibi aslında bir yönümüz hep aynı kalıyor. Türk toplumunun değişirken yaşayan yönleri, aynı zamanda belki değişmeyen güzellikleri resmediliyor her kelimedede. İki farklı hayat tarzının hem zenginliğini hem çelişkiler yumağını yaşadık. Tanpınar zamana ve zemine hitap eden evrensel insanı anlatıyor. Bize de ışık tutuyor. Öz olmadan evrensel olunmadığını, kök olmadan bağ kurulmadığını bir kez daha gözler önüne seriyor.

Tanpınar, “ Eğer bu roman istediğim tesiri yapar ve bizi meselelerin münakaşasına alıştırsa mesut olurum.” diyor ya işte biz de meseleleri (kimlik-kişilik arayışı) onun roman kişileri açısından görmeye ve değerlendirmeye gayret ettik. Düşünen ve irdeleyen gerçek hayat kişilerini davet ediyoruz Tanpınar'ın dünyasına.

KAYNAKÇA:

- TANPINAR, Beşir, Yahya Kemal (Eve Döner Adam), Kapı yayınları, İstanbul, 1995
- ENGİNÜN, İnci, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, Dergah yayınları, İstanbul,1998.
- KAPLAN, Mehmet, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar, Dergah yayınları, İstanbul, 1997.
- KAPLAN, Mehmet, Şiir Tahlilleri, Dergah yayınları, İstanbul, 2000.
- KERMAN, Zeynep, Tanpınar'ın Mektupları, Dergah yayınları, İstanbul, 1992.
- MORAN, Berna, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış, İletişim yayınları, 1998.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Aydaki Kadın, Dergah Yayınları, İstanbul,2020.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Beş Şehir, Dergah Yayınları, İstanbul, 1979.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Huzur, Dergah Yayınları, İstanbul, 2020.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Mahur Beste, Dergah Yayınları, İstanbul,2020.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Dergah Yayınları,2020.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Sahnenin Dışındakiler, Dergah Yayınları, İstanbul, 2020.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Yaşadığım Gibi, Dergah yayınları, İstanbul, 1996.
- Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, Ankara,2020.
- UÇMAN, Abdullah-İNCİ Handan, Tanpınar Üzerine Yazılar: Bir Gül Bu Karanlıklarda, Kitapevi, İstanbul,2002.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, İş Bankası yayınları, 2009.
- b.Makaleler:

Ayşe KANDEMİR
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Pursaklar Fen Lisesi

Gözden Kaçırılmış Bir Çocuğun Kendisini Bulma Yolculuğu...

1987-1992 yılları arası eğitim hayatımın en karanlık yılları... Alanımız Türkiye şartlarında gelişmiş olsaydı, muhtemelen iyi bir yönlendirme ile DEHB tanısı olarak, gerekli düzenlemeler doğrultusunda desteklenebilecek, o zamanın şartlarında "tembel ve ilgisiz" bir çocuktum.

"Öğretmen" in bir çocuğun hayatına yön verebileceğini, ilkokul mezuniyetime kadar fark edememiştim. Küçük boyumla ilkokuldan mezun olmanın heyecanı, ortaokulu olmanın garip gururu ile öğretmenimle vedalaşırken, öğretmenimin anneme söylediği son söz kulaklarımda bir mih gibi asılı kaldı "Aysun'u okutmayın, ona alacağınız kitaba da formaya da yazık! Çok iyi bir ev hanımı olur!" annemin yüzündeki umutsuzluk ile eve döndüğümüzde aile meclisi "Aysun'dan bir şey olmaz" düşüncesi ile hiç olmazsa bir meslek edinmem için benim "Kız meslek lisesi" nde eğitimime devam etmeme karar verdi... Ortaokul yıllarım, şimdiki hobilerime temel oluşturmaktan öte bir kazanım sağlamadı...

Ve bir gün bir kitap okudum ve tüm hayatım değişti... Okuduğum ilk kitap... 82 Basım "Kişilik/Özcan Köknel" benim için insan ve davranışına açılan ilk kapı, insanın anlam arayışının ilk kıvılcımı... Mesleki olarak Psikoloji okumam için beni güdüleyen ilk istek... 7. Sınıfa içimdeki "Hedef" kıpırtısı ile okula başladığımda, çok sevdiğim bir Türkçe öğretmeni ile geleceğe yönelik hayallerimi paylaştım, çok üzülerek baktı yüzüme "çok zor Aysun dedi, burada okumaya devam edersen çok zor... Düz liseye geçersen de çok zor. Senin, çok çalışman ve isteginden asla vazgeçmemen gerekir ama sen istersen başarılı olursun" dedi. Bana inanan, ne yapacağım konusunda yol gösteren ilk öğretmenim oldu...

Ailemi ikna etmek, içimdeki başarıma inancını onlara göstermek pek zor olmadı. Düz Lise'ye geçişim, Mersin'in köklü okullarından Tefvik Sırrı Gür Lisesi'nin ilk kayıt günü, müdür yardımcısına "beni en iyi sınıfınıza kayıt eder misiniz?" dememe karşılık, okkalı bir kahkaha atması ile başladı, " ilkokul ortalaması yerlerde, ortaokulu kız meslek lisesinde okumuş, matematiğin "m"sini bilmiyor, Türkçenin "t"sini, bir de geçmiş karşıma en iyi sınıfı istiyor." dedi, haksız da sayılmazdı, bilmiyordum. Hiçbir şey bilmiyordum, tek bildiğim '**ne olmak istediğim**' di.

Tüm dersler yeni öğrendiğim yabancı bir dil gibiydi, süreç içerisinde çok zorlansam da içimdeki "**istek**" ateşi hiç sönmedi, öğrenmenin doğasını araştırarak öğrendiğim bilgilerin kalıcılığını artırma yolları denedim, başarı grafiği arttıkça kendime olan inancım da doğru orantılı bir şekilde arttı. İnsanın kendine olan inancını yitirmesinin, var olan potansiyelini de kullanmasını engelleyen en önemli etmen olduğu düşünüyordum. Hayatımın en zorlu bunun yanında en eğlenceli, en gururlu, en başarılı yılları olan lise dönemi sonunda, sıfır temel ile kendimi taşıyabildiğim nokta

Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümüne ilk on sıralamada yerleşmek oldu...

Severek okuduğum mesleğimi, en iyi şekilde yürütmeye çalışırken 8. Sınıf öğrencilerime anlattığım motivasyon hikayemin bir çok öğrencimin hayatına; öncelikle ne olursa olsun kendilerine olan inançlarını kaybetmemeleri ve hayallerinin peşinde koşmaktan asla vazgeçmemeleri gerektiği konusunda ışık olduğu inancındayım....

Başarıya giden yolun; gerçekçi bir hedef belirlemek, o hedefe ulaşmayı yürekten istemek, iradeli bir şekilde çalışmak, karşına çıkan engellerde yılmamak, var olan potansiyeline inanarak onu en üste taşıyacak istikrarı göstermek ve bundan asla vazgeçmemek olduğunu yaşayarak öğreneceklere....Sevgiler

Aysun NİŞASTA
Psikolojik Danışman
Eryaman Başak Anaokulu

OTİZMLİ ÇOCUKLAR DA ÇOCUK OLMAK İSTİYOR

Otizm Spektrum Bozukluğu(ASD) beyinde olan gelişimsel bir farklılıktır.. Bu nedenle bu tanıya sahip çocuklar birçok konuda dezavantajlı olmaktadır. Bu dezavantaj bebeklikte başlayıp hayatı boyunca devam eden bir süreçtir.

Çoğu zaman otizmlili çocukların da aslında bir çocuk oldukları unutuluyor. Kendilerine zor gelen becerileri yapmaları için zorlanıyorlar. Oysa yapabildikleri o kadar çok şey var ki. Diğer beceriler için ise zaman vermek ve anlamaya çalışmak yeterli.

Aslında otizmlili çocukları tanımak onların gelişiminde büyük rol oynuyor. Duyusal açıdan bakıldığında otizmlili çocukların işitsel uyaranlara karşı değişik tepkiler verdikleri, insanların yüzlerine bakamamalarına karşın dönen nesnelere çok uzun bakabildikleri, acı,sıcak ve soğuğa karşı aşırı tepki gösterdikleri bununla birlikte fiziksel temastan hoşlanmadıkları bilindiğinde çocuklarla iletişimimiz daha kuvvetli olacaktır. Bu sayede çocukların kendilerini daha huzurlu ve mutlu hissetmelerine katkı sağlanacaktır.

Motor gelişimlerini geç tamamladıkları bilindiğinde okullarında ona uygun etkinlikler seçmek ve grup çalışmalarına dahil etmeye çalışmak grup aidiyetini artıracaktır. Kalabalıktan hoşlanmayan çocuklarımızı da biraz olsun toplu ortamlara alıştıracaktır.

En önemli süreçlerden biri de sözel olmayan iletişimlerini kavrayabilmektir. Çünkü kelime dağarcıkları az sayıda kelimeyle sınırlı olan ve temel duyguları ifade etmede zorluk yaşayan çocuklarımız kendilerini farklı şekillerde ifade etmekte ve bu ifade ediş de çoğu zaman doğru anlaşılmamalarına sebep olmaktadır.

Otizmlili çocuklarımızın davranış özelliklerine baktığımızda birçok kişiye basit gelen durumların bazen bu çocuklarımız için özel korkulara dönüştüğünü görmekteyiz. Ayrıca kendilerine gelecek tehlikelerin farkında olmadıkları için çok cesur davranışlar sergileyebilmektedirler.

Kısacası; otizmlili çocuklarımızı tanıyarak onların da birer çocuk olduğunu düşünerek hareket edebilirsek çocuklarımızın toplumsal uyumunu kolaylaştırmış oluruz. Kendilerini sürekli yapması istenen davranışların ve kuralların sıralandığı zorlu bir yaşamdan çeşitli hayat becerilerini kazanabilecekleri en önemlisi çocukluklarını yaşayabilecekleri bir hayata hazırlayabiliriz.

Müsade KARAGÖZ
Sınıf öğretmeni
Cahit Zarifoğlu İlkokulu

TOPLUM VE DEĞER YARGILARI ARASINDA ÇOCUK

Toplumlar belli normlarla yaşayan, zamana, koşullara ve imkanlara göre sürekli değişen yapılardır. Değer yargılarını soyut bir kurallar diziniyle insanlara dayatan bu yapı zaman zaman kültürün de etkisiyle baskı unsuruna da dönüşebiliyor. Bir çocuk için çok masum olan bir davranış yetişkinlerin katı kuralları içinde zaman zaman ayıplanabiliyor ve çocuk kalbinde hasara yol açabiliyor.

Sürekli ayıp, günah, öyle yapılmaz, böyle denmez vs. ile başlayan ve soyut talimatlar içeren cümlelere bir çoğumuz çocukluğundan aşinadır. Toplum normlarının oluşmasında, saygı ve sevginin korunmasında önemli yeri olan bir takım direktifler, bazen de amacı dışına çıkarak toplumda yaratıcı düşüncelere ve özsaygı geliştirici davranışlara engel teşkil etmektedir. Bazı yeteneklerin hiç gün yüzüne çıkamadan öldüğü, fırsatların bu engeller arasında kaybolduğu gerçeği yadsınamaz. Bu sebeple özellikle ilkokul çağında ailenin ve öğretmenlerin çok ket vurucu cümleler kurmaması, kulağa kötü gelen ama özünde masum davranışların altında yatan nedenleri sorgulaması lazım. Çünkü bugün büyük başarılarla imza atan yetişkinler, kendi çocukluklarının farklı bireyleriydi. Farkı oluşturan yaratıcı zihinleri ya da farklı bakış açıları bu başarı yolculuğuna ilk adımlarını atıyorlardı.

Bu basit gibi görünen adımların hedefine ulaşması ya da kaybolması ise biz yetişkinlerin tutumlarını önemli kılmaktadır. Özellikle ilkokul öğretmenleri ve yöneticileri parlak zihinlerin ışığını söndürmeden, gerekli anlayış ve desteği sağlamada özverili olması gerekmektedir.

Akın Albayrak
Sınıf Öğretmeni
Volkan Külekçi İlkokulu Müdürü

Okul Çağındaki Çocukların Sosyal Medya Kullanımının Okul Başarısına Etkisi

Günümüzde sosyal medya, çocuklar ve gençler arasında hızla yayılan bir iletişim ve etkileşim aracı haline gelmiştir. Popüler sosyal medya platformları, gençlerin gündelik hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Ancak, sosyal medyanın yoğun kullanımı akademik başarı üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler yaratabilir. Bu makalede, sosyal medya kullanımının okul çağındaki çocukların akademik başarısını nasıl etkilediği tartışılacaktır.

Sosyal medya, doğru kullanıldığında çocukların eğitimine katkı sağlayabilir. Sosyal medya, eğitici içeriklere, çevrimiçi derslere ve eğitim gruplarına kolay erişim imkânı sunar. Eğitici videolar, matematik, fen bilgisi gibi derslerde çocuklara yardımcı olabilir. Özellikle öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler bu imkânlardan yararlanabilirler. Aynı şekilde, öğrenciler sosyal medya platformları aracılığıyla ödevlerini tartışabilir ve grup projelerinde iş birliği yapabilir. Bazı uygulamalar, öğrencilerin görevlerini organize etmesine ve çalışma planları oluşturmalarına yardımcı olabilir. Öğrenciler, sosyal medya platformlarında hatırlatıcılar kurarak ödev veya sınav tarihlerini takip edebilir. Ayrıca üstün yetenekli öğrencilerin akademik gelişmelerini destekleyici uygulamalar, çocukların daha ileri düzey konuları keşfetmelerine yardımcı olabilir.

Sosyal medya, öğrencilerin akranlarıyla iletişim kurarak akademik motivasyonlarını artırmalarına yardımcı olabilir. Zorlandıkları konular hakkında arkadaşlarından veya öğretmenlerinden sosyal medya aracılığıyla destek alabilirler. Öte yandan, sosyal medyanın aşırı ve kontrolsüz kullanımı, çocukların akademik başarılarını olumsuz etkileyebilir.

Sosyal medya, öğrencilerin ders çalışma süreçlerini kesintiye uğratabilir. Bildirimler, mesajlar veya videolar, çocukların dikkatini derslerden uzaklaştırarak odaklanma sürelerini kısaltabilir. Bu da akademik performansı olumsuz etkileyebilir. Araştırmalar, çocukların sosyal medyada günlük olarak birkaç saat harcadığını göstermektedir. Bu süre, ödev yapma, kitap okuma veya ders çalışma gibi akademik faaliyetlere ayrılacak zamanın azalmasına neden olabilir. Çocuklar, gece geç saatlere kadar sosyal medyada vakit geçirdiklerinde uyku düzenleri bozulabilir. Yetersiz uyku, dikkat eksikliği, yorgunluk ve düşük okul performansı ile ilişkilidir. Sosyal medya,

bazen siber zorbalığa maruz kalma riski taşır. Bu durum, çocukların özgüvenlerini ve motivasyonlarını olumsuz etkileyerek derslere olan ilgilerini azaltabilir.

Sosyal medyanın okul başarısı üzerindeki etkilerini dengelemek için bazı önlemler alınabilir. Ebeveynler, çocuklarının sosyal medya kullanımını denetleyerek zaman yönetimi konusunda rehberlik etmelidir. Ebeveynler ayrıca çocuklarına sosyal medyayı bilinçli kullanma konusunda örnek olabilirler. Günlük sosyal medya kullanımına belirli bir zaman sınırı getirilmesi, çocukların ders çalışma ve dinlenme sürelerini dengelemelerine yardımcı olabilir. Okullar, öğrencilere sosyal medyanın doğru kullanımına ilişkin eğitimler verebilir. Öğretmenler, sosyal medya platformlarını eğitsel amaçlarla kullanarak çocukların bu araçları faydalı bir şekilde değerlendirmelerini sağlayabilir. Sosyal medya kullanımını dengelemek için çocukların spor, sanat veya diğer sosyal etkinliklere katılımı teşvik edilmelidir. Bu tür aktiviteler, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunurken sosyal medya bağımlılığını azaltabilir. Sosyal medya, çocukların akademik başarısı üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabilir. Bu nedenle, sosyal medya kullanımının çocukların yaşamında dengeli bir şekilde yer alması önemlidir. Ebeveynler, öğretmenler ve çocuklar, bu dengeyi sağlamak için iş birliği yapmalıdır. Bilinçli ve kontrollü sosyal medya kullanımı, hem akademik başarıyı artırabilir hem de öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunabilir.

Zeynep Eker

Şehit Erdem Ertan İmam Hatip Ortaokulu
Bilişim Teknolojileri Öğretmeni

KURAL KOYMANIN KURALLARI

İnsan dünyaya geldiği andan itibaren tüm gelişim dönemlerinde yönlendirilmeye ihtiyaç duyar. Bu ihtiyacı karşılamak ise herkesten önce aileye düşen bir iştir. Ebeveynler çocuğun karakterini sınırların yardımıyla şekillendirmektedir ki bu sınırlar da ancak kurallar koymakla mümkündür. Bu bağlamda söylenebilecek en kesin şey ise ebeveynlerin söz konusu kuralları bir uzlaşma ve iş birliği içinde belirlemesi gerektiğidir. Her yerde ve durumda geçerli olmayan ya da kendi içinde tutarlılık sağlayamayan bir kurallar bütünü anlamsız ve geçersizdir. Bu en temel gerçeğin özümsemediği bir ailede; çocuk da kuralları doğru bir yaşamın modellemesi olarak değil, yaşamasına engel olan keyfî kurallar olarak algılayacak ve neyi kimden talep edeceğini öğrenmek için uğraşacaktır.

Zekâ hayata dair edinilmiş izlenimler üzerinden işlemektedir; öyleyse bu kuralları anne-babanın referans aldığı mutlak bir gerçeklikten değil de anne ile babanın keyfî yorumlarına göre değişiklik gösteren bir sözde doğruluğa dayandırmak, çocuğu kaçınılmaz olarak bu yorumları manipüle ve istismar etmenin yollarını aramak üzere düşünmeye itecektir. Bu düşünce alışkanlığı çocuğa en temelde kuralların esnetilebilir olduğu fikrini benimsetecektir ki bu da onun ister bir öğrenci, ister bir çalışan, isterse bir vatandaş olarak, hayatı boyunca girdiği her ortamda “doğru olan”dan çıkış yolları arayacağı manasına gelir. Yani ebeveynler çocuk yetiştirirken aynı dili kullanmaz, annenin “evet”ine baba “hayır” derse çocuk neyi kimden isteyeceğini keşfeder. Yaşanan bu dengesiz disiplin yöntemleri sonucu çocuk davranışlarının sorumlusu da olamaz. Buradaki tehlike ise çocuğun annesi yerine babasını dinlediği zaman, annesini dinlememe gücü olduğunu keşfetmesidir ve bu da annenin “çocuğuma yemek yediremiyorum, ders çalıştıramıyorum, telefonu bıraktıramıyorum” gibi yakınmalarıyla sonuçlanacaktır.

Ebeveynlerinin koyduğu kurallar konusunda net ve açık mesajlar alamayan çocuğun doğru davranışlar sergilemesi beklenemez. Kuralların mantığı kendisine açıklanmadığı takdirde, çocuk hem bu kurallara ikna olamayacak hem de küçük kuralların kaynağı olan asıl kuralı fark edemeyecektir. Aynı zamanda kendisine söylenmeyen kuralları da çıkarsama yetisini edinemeyecektir: Mesela “sobaya

dokunman yasak” biçiminde bir kural, çocukta içselleşmişse bile bu “sobaya dokunma, çünkü insan vücudu bu sıcaklığa dayanamaz” şeklinde deşifre edilmedikçe çocuk ateşe de dokunmaması gerektiği çıkarımını yapamayacak ve kendisine bir kullanma kılavuzu verilmeyen her konuda çaresiz kalacaktır. Kurallar mantığının açıklanmaması sonucu karşılaştığı problemler neticesinde kendi sorumluluğunun farkına varamaması da oldukça muhtemeldir.

Buradaki tabloyu teknoloji üzerinden örneklemek daha anlaşılır olabilir: Temel bilgi ve amaçların kodlandığı bir bilgisayar programı, yazılımcısı yokken de çalışmayı sürdürebilir; oysa uzaktan kumandalı bir araba, yönlendirmeyi bıraktığınız an duracaktır. Tabii burada çocuğun bir yazılım gibi baştan sona tasarlanması değil, yalnızca kendi kimliğini oluşturacağı güvenli bir çerçevenin çizilmesi tembihleniyor. Hatta çocuğun karar alabilecek erginliğe eriştikten sonra eğer isterse bu çerçeveyi kırabilmesini mümkün kılacak bir özgür ruh da teşvik edilmelidir.

Nebahat TUĞRUL
Psikolojik Danışman
Bağlıca İlkokulu

Z KUŞAĞINA ÖĞRETMEN OLMAK

Öncelikle kuşak ne demek Z kuşağı kimlere denir bu kavramları bir açıklayalım. Basit bir deyişle ortalama aynı yaş grubunda yer alan belli bir sosyal çevreye ait olan gruba kuşak adı verilir. Aynı kuşak içinde yer alan bireyler ortalama aynı yıllar içerisinde doğup o dönemin siyasi , kültürel , çevresel ve teknolojik olayların etkisi ile şekillenen ve benzer değer yargıları , davranış kalıpları gösteren bireylerdir.

Z kuşağı ise 2000/ 2010 yılları arasında doğan (Literatürde farklı zaman aralıkları yer almakla birlikte net bir tanım bulunmamaktadır. Gürbüz 2015) bireylere denir. 2000 ve sonrası doğan bireyler teknolojinin hızla yükseldiği ve geliştiği bir dönemde dünyaya gelip erken yaşta teknolojik aletlerle tanışan , teknolojiyi çok rahat kullanan hatta bağımlılık derecesinde bilgisayar ve telefon kullanma alışkanlığı olan bireylerdir. Çok erken yaşlarda eğitimle tanışma imkanlarının olması teknolojiyi çok iyi kullanmaları bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmalarını sağlamış olsa da çaba ve emek sarf etmeksizin hazır bilgi elde etme bu bireylerde bilgiyi çabuk tüketme aynı anda pek çok bilgiye ulaşma konforu da otoriteden kendini üstün görme (anne / baba / öğretmen vb.) ve otoriteyi yetersiz bulma , beğenmeme gibi olumsuz durumları da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle bu kuşağa etkili ve verimli öğretmenlik yapabilmek için öncelikle kuşağın özelliklerini iyi öğrenip ihtiyaçlarını iyi analiz etmeli ve bu ihtiyaçları karşılayabilecek donanımına sahip olmalıyız. Eğitimi daha etkili ve kalıcı hale getirmek için eğitim ortamını ve içeriklerini sürekli yenilemeli ve çağın gerekliliklerine ayak uydurmalıyız.

Bu kuşağa öğretmenlik yapacak kişilerin de en az onlar kadar teknolojiye hakim olması sağlanmalı ve gerek MEB ' in yapacağı eğitimlerle gerek bireysel gelişim ile kuşak farkı minimuma indirilmelidir.

Öğrenciler her zaman kendilerinden daha üstün meziyete sahip ve alanında yetkin öğretmenlerden etkilenirler bu nedenle öğretmenlerin hızla gelişen teknolojiye ve değişen çağa ayak uydurmalarını sağlamak adına öğretmenlere düzenli eğitimler verilmeli ve bu konularda kendilerini sürekli geliştirmeleri sağlanmalıdır.

Z kuşağı bireylerinin öğretilerde aradığı özellikler ile ilgili yapılan araştırmada ise bireylerin özellikle üzerinde durduğu mevzu : Öğretmenlerin yenilik ve değişime açık , kuralları esnetebilen , alanında yetkin , anlayışlı ve çözüm odaklı sevecen ve pozitif özelliklere sahip olması gerektiğini söylenmektedir. Aslında tüm bu beklenen özellikler bir eğitimcide olması gereken özellikler olsa da bu kuşaktan önceki kuşaklarda bu kadar geniş yelpazeye sahip özellikli eğitimcilerden ziyade katı disiplin okullarda düzen ve öğretimin gidişatını olumlu yönde etkilemişse de yeni çağın çocuklarında otoriteye karşı ses çıkarabilme ve katı disiplinden olumsuz etkilenme gibi özellik taşımalarından ötürü olumlu netice vermemektedir.

Sonuç olarak eğitimdeki nihai amaç bireye ihtiyaçları doğrultusunda işe yarar bilgiyi kalıcı olacak şekilde sunmaktır. Dünya hızla değişirken insanların ihtiyaçları gibi mizaçları da değişmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin çok donanımlı ve nitelikli olması adına MEB çeşitli çalışmalar yapmalı öğretmenler de hitap edecekleri kuşağın ilgi alanları ve ihtiyaçlarını bilerek öğrencilerin eğitim yuvalarına iştiyak duyarak ve severek gelmelerini sağlayacak öğretim yöntemleri kullanmalıdır.

Milli eğitimin en temel amacı milli değerlerine sahip çıkan ve yeni dünya gelişmelerine ayak uydurabilen ahlaklı vicdanlı ve donanımlı insanlar yetiştirmektir. Bu nedenle yeni kuşağın ihtiyaçlarını ve özelliklerini göz önünde bulundurarak geleceğimize ışık tutan nesillerimizi en güzel şekilde yetiştirmek adına hepimiz üstümüze düşeni en iyi şekilde yapmaya çalışmalıyız. Selam ve sevgilerimle☺

Hatice Çiydem
Sınıf Öğretmeni
Şehit Volkan Külekci İlkokulu